

ДЕМОКРАТИ ПРОПОНУЮТЬ СПІВПРАЦЮ В 84 КОНГРЕСІ

ДЕМОКРАТИ МАЮТЬ У ПАЛАТІ БІЛЬШІСТЬ 29 ГОЛОСІВ, А В СЕНАТІ, МОЖЛИВО, ТІЛЬКИ ОДНОГО ГОЛОСУ

Вашингтон. — В столиці говорять про те, що в найближчому 84 Конгресі повинна бути близька співпраця обох партій наслідок вислуду виборів з 2 листопада, в яких демократи здобули більшість в Палаті Репрезентатів 29 голосів, а в Сенаті, правдоподібно матимуть більшість тільки одного голосу. Ще й досі кілька сенаторських місць невідомі, бо виборчі комісії ще раз перераховують голоси, тому що деякі сенатори, вибрані незначною більшістю. До тих сенаторів належать сенатори з Нью-Джерсі і з Орегону, та ще кілька інших. В Вашингтоні говорять навіть про те, що демократи відмовляться організувати виборчі комісії, бо мають більшість тільки одного голосу, яку легко можна втратити, коли б із якихось причин (можливої смерті або реїгнації) втратили одного сенатора. Але інші політичні обсерватори передбачають, що демократи таки переможуть провінції в Сенаті та виберуть голов сенаторських комісій. Внаслідок цього настануть великі зміни в Сенаті, бо сенатор Діксон з Монтани не буде головою Політичної Сенатської Служби Палати, а сенатор Вілліам Е. Діксон втратить становище голови Сенатської Під-

КОРОЛІВСЬКИЙ ТОСТ НА ЧЕСТЬ ПРЕЗ. АЙЗЕНГАВЕРА

Англійська королева-мати Єлизавета II вчорашній вечір, під час прийому в честь президента Айзенгавера, підняла келих за його успіхи в боротьбі з комунізмом. Під час прийому в честь президента Айзенгавера, підняла келих за його успіхи в боротьбі з комунізмом. Під час прийому в честь президента Айзенгавера, підняла келих за його успіхи в боротьбі з комунізмом.

Демократи мають 27, а республіканці 21 губернатора

Вашингтон. — У вчорашніх виборах, що відбулися 2-го листопада в 34 стейтах, демократи здобули 19, а республіканці 15 губернаторів. Республіканці ще сподіваються, що їхніми об'єктами будуть ще кілька сенаторів. Внаслідок цього настануть великі зміни в Сенаті, бо сенатор Діксон з Монтани не буде головою Політичної Сенатської Служби Палати, а сенатор Вілліам Е. Діксон втратить становище голови Сенатської Під-

Демократи здобули більшість на Гавайях

Гоніоліло, Гаваї. — Під час останніх виборів демократи здобули більшість в обох палатах територіальної легіслатури і мало що не перемогли республіканської делегації до Конгресу в Вашингтоні. Це — перша перемога демократів на цій території впродовж 54 років, коли привабливість Гаваїв до США. Демократи перемогли також і в виборах до інших місцевих установ. В Гавайському Сенаті демократи мають більшість 9 до 6 сенаторів, а в Палаті Репрезентатів демократична більшість ще значніша — 22 до 8 конгресменів. Демократи вже мали виборчу перемогу на Гавайях в 1932 році за часів президента Рузвельта, але тепер це їхня перша перемога в історії Гаваїв, коли вони контролюють обидві палати Конгресу. Губернатор Семюел Кінг, якого не вибирають, але якого призначає президент США, вже почав переговори з партійними республіканськими провідниками, щоб знайти причину цієї виборчої поразки. Вибори на Гавайях відбувалися не під загальноамериканськими, а під місцевими гаслами.

Над якими додатковими справами голосували в окремих стейтах?

Вашингтон. — Під час виборів до Конгресу і стейтських легіслатур в окремих стейтах або містах та громадах голосує населення ще й над окремими справами, які хоча вирішити при допомозі референдуму. І так у стейті Джорджія прийнято більшість законів, який дозволяє стейтській легіслатурі видавати гроші на приватні школи. Цей закон прийнято на те, щоб публічні школи застали приватними, коли федеральний уряд силою змушує їх до спільних шкіл для білих і кольорових дітей. В стейті Міссісіпі прийнято закон, який касується право голосування для тих, які не вміють читати і писати по-англійськи. Досі від виборців вимагалося в тому стейті, щоб вони вміли читати самі, або розуміли Конституцію, коли йшли на вибори.

Армія дасть воjakам відпустки на Різдво

Вашингтон. — Команда армії повідомляє, що під час Різдвяних свят повинні виїхати майже всі воjakи, які хоча вирішити при допомозі референдуму. І так у стейті Джорджія прийнято більшість законів, який дозволяє стейтській легіслатурі видавати гроші на приватні школи. Цей закон прийнято на те, щоб публічні школи застали приватними, коли федеральний уряд силою змушує їх до спільних шкіл для білих і кольорових дітей. В стейті Міссісіпі прийнято закон, який касується право голосування для тих, які не вміють читати і писати по-англійськи. Досі від виборців вимагалося в тому стейті, щоб вони вміли читати самі, або розуміли Конституцію, коли йшли на вибори.

Генеральна Ассамблея ООН прийняла резолюцію щодо роззброєння

Об'єднані Нації. — Генеральна Ассамблея прийняла вчорашній 4-го листопада вперше від кількох років одностайно резолюцію, яка порушує постійній комісії для справ роззброєння покликати знову до життя розв'язану в червні цього року підкомісію, зложену тільки з 5-ох держав для ведення тайних нарад над справою роззброєння. До цієї підкомісії належали США, Англія, Франція, СРСР і Канада. Ця одностайна постанова суто процедурального й формального характеру стала можлива після того як Вишнійський спершу погодився перегорювати далі на платформі англо-французької пропозиції, яка каже, щоб справу атомового роззброєння розглядати щойно після устаткування засад і способів загального роззброєння. СРСР жадав раніше, щоб перед усім розмовами про роззброєння спершу взагалі видати генеральну заборону атомової й водневої зброї, не торкаючись зовсім питання про контроль над використанням такої постанови. Відступ СРСР від їх попереднього становища привітали в ООН, як позначку на можливість дальшого «злагодження атмосфери». Під таким знаком й стали зайняти складені на Ген. Ассамблеї у зв'язку з прийняттям загальної резолюції, зарекомендованої комісії пропозиції, яка каже, щоб справу атомового роззброєння розглядати щойно після устаткування засад і способів загального роззброєння. СРСР жадав раніше, щоб перед усім розмовами про роззброєння спершу взагалі видати генеральну заборону атомової й водневої зброї, не торкаючись зовсім питання про контроль над використанням такої постанови. Відступ СРСР від їх попереднього становища привітали в ООН, як позначку на можливість дальшого «злагодження атмосфери». Під таким знаком й стали зайняти складені на Ген. Ассамблеї у зв'язку з прийняттям загальної резолюції, зарекомендованої комісії пропозиції, яка каже, щоб справу атомового роззброєння розглядати щойно після устаткування засад і способів загального роззброєння.

Парижський договір не перешкоджає переговорам зі Соведами

Париж. — На домаганнях Мейндес-Франса, французький парламент визначив дату від 14 до 17 грудня п. р. після того королева-мати ввела до Вашингтону, де в гостях президента Айзенгавера та його дружини в Вілліам Домі. При вступі до Вілліам Домі, президент Айзенгавер привітав її словами: «Чудово! Вітаємо пані!» Відвідини королеви в цей край мають приватний характер. Паризький договір не перешкоджає переговорам зі Соведами. Паризький договір не перешкоджає переговорам зі Соведами. Паризький договір не перешкоджає переговорам зі Соведами.

Совєтська армія „на стороні перед атакую імперіалістів“

Москва. — Серед гасел, проголошених у зв'язку з приготуванням до святкування 2-го листопада п. р. 37-ми роковин більшовицької революції, сказано м. ін., що „совєтська армія має стати на стороні перед несподіваною атакую імперіалістів“. У статті на цю тему орган армії „Красная Звезда“ чванкуватим тоном заявляє, що „совєтські збройні сили мають в своїй рукаві усі засоби для того, щоб дати охороно мирнолюбній праці нашого народу“. Совєтські громадяни закордонні обсерватори майбутню уяву зображають на величезну порожню рівнину совєтських достоянств і їхні місця на збройні сили. Матеріалов завжди стоїть попереду, а по його боків — Хрущов і Молотов, далі знаходяться Ворошилов і Булганин. Маркс, Енгельс, Ленін і Сталін мають величезний формат портретів, решта совєтських достоянств — Олександрів, для підкреслення їхньої рідності в теперішній „колективній“ системі правління вузького гурту кремлівської кліки.

Тойнбі вбачає небезпечу війни у війовничих настроях Москви

Нью-Йорк, Н. Й. — Славний англійський історик д-р Арнольд Тойнбі прибув до США і на пресовій конференції в Колумбійському університеті в Нью-Йорку заявив, що найбільша небезпека для Заходу лежить у Москві, бо воєнні настрої Кремлю, який хоче завоювати весь світ, можуть спричинити нову світову війну. Він сказав, що Росія не повинна в дійсності хотіти нової війни, бо вона ще не відбудувалася після того знищення, якого зазнала під час попередньої війни. Але комуністична доктрина вимагає до того, щоб весь світ наважиться на комунізм. Тойнбі заявив, що Захід виграє холодною війною в Європі, але Москва, виграє в Китаї. Та коли Китай пізнає цілі Москви, то відвернеться від неї. Захід повинен у холодній війні підкреслювати не свій високий життєвий стандарт, а те, що в нього існує воля одинокі, за чим можуть піти народи Азії й Африки. Пропагування багатства Заходу й США не здобуває прихильності для США серед бідніших народів, а, навпаки, викликає в них невдоволення. Тойнбі сказав, що матеріальні багатства не дадуть задоволення людству, яке завжди стоїть перед тим, що ці багатства треба пожити разом із смертю. Англійський історик заявив, що людство мусить шукати релігійної сили поза землею. Бо тільки це зможе припинити міжнародну і міжрасову ворожнечу. Зі слів Тойнбі виходить, що це мало б бути якась нова релігія, більша від тих релігій, що їх визнають тепер люди на землі. Тойнбі видав досі 10-томову книгу „Студії над історією“, яку писав 34 роки, а тепер працює над трагедією про релігію з історичного становища.

Ще один американець дістав нагороду Нобеля

Стокгольм. — Королівська Шведська Академія Наук проголосила, що нагороду Нобеля в ділянці хемії дістав проф. Карл Павлінг з Каліфорнійського Технологічного Інституту. Він має тепер 53 роки, походить з стейту Орегон і встановив своїми дослідженнями над цінністю металів. Водночас проголошено дві нагороди з ділянки фізики: дістав їх два німці, вчені д-р Макс Борн, тепер 72-літній старець, який донедавна був професором в Единбурзькому університеті в Англії, і 63-річний професор в Інституті фізики в Гайдельбергу. Роздача нагород відбувається 10 грудня в Стокгольмі з рук короля Густава Адольфа VI.

ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ ГРОЗИТЬ ПОВАЖНА КРИЗА

ПАРТИЙНИЙ БЛОК КАНЦЛЕРА АДЕНАУЕРА МОЖЕ РОЗДІЛІТИСЯ НА ТЛІ СПРАВИ ЗАРПІНКИ. — КАНЦЛЕР АДЕНАУЕР ПРИЗНАЄ У РАДІО-ПРОМОВІ ПОВАЖНУ СИТУАЦІЮ

Вона. — На чолі всіх міжнародних подій несподівано виступає небезпека такої кризи в Зах. Німеччині, яка може поставити під знак запиту до Паризьких протоколів. Вона наростає з щораз більшого невдоволення порозумінням, що його в Паризі підписав Аденауер із Мейндес-Франсом у справі Зарпінки. Не тільки соціалістична опозиція, але навіть самої урядової партії коаліції зростає опозиційна настрій, які можуть завадити контролюванню канцлером Аденауером більшістю, тим паче, що навіть серед самих християнських демократів Аденауера кодо 12 листопада „бунтується“ проти того договору про Зарпінку. Друга найбільша коаліційна партія, т. зв. вільні демократи, які має 47 мандатів у західно-німецькому парламенті, заявляють рішуче проти підписання порозуміння про Зарпінку. Так само безнадійними були перші нагоди, передані між Аденауером і двома іншими міністрами партії, які його досі підтримували, т. зв. загальнонімецьким блоком і німецькою партією. Проти зарпінки коаліції висловилися і партія німецьких християн, які в урядовому блоку. Ситуація настільки погіршилася, що признає канцлер Аденауер у своїй радіо-промові до німецького народу. Він стверджує, що після свого повороту з Зарпінки Держави знайшли „заколот, який може бути нестерпим“. До того заколоту причисляють, що намічені на 28 листопада вибори до локальних союбів в провінціях Гессе і Баварія. „Мені прикро гадувати — заявив Аденауер, — що деяка кількість політиків неправильно оцінює загальну світову ситуацію, від якої залежить також Німеччина. Вибори в Гессі і Баварії не можуть становити мірилу міжнародної політики“. Канцлер закликає зберігати „холодну голову“. Він палко борови умову про Зарпінку, яка дає політичний мир і передує вирішенню долі цієї країни в руках самого населення Зарпінки, що має вирішувати загальним голосуванням, чи воно приймє Паризький договір. У плескітві мають право взяти участь і вести попередню агітацію також заборонені тепер там всенімецькі партії. Щойно після того, як плескіт вирішив би, що надалі — згідно з підписанням договором — Зарпінка має бути окремою правно-адміністративною одиницею під зверхністю Ради Західної Європейської Унії, зв'язаною економічно з Францією — не вільно буде виступати проти того нового ладу. Правда, ніхто не з партії, які приналежать до коаліції Аденауера ще не заявив, що вона буде голосувати проти Паризького договору, але коли б так сталося, то 48 голосів вільних демократів, двадцять сім загальнонімецького блоку, й партія німецьких християн, даючи партії атікація пліос, що кілька „бунтарських“ голосів, долучених до соціалістичної опозиції — можуть зможуть виконати ратифікацію Паризького порозуміння. Аденауер зв'язує договір про Зарпінку з всіма іншими Паризькими протоколами, так само Франція давно відмовлялась дати згоду на суверенітет Західної Німеччини, її озброєння і прийняття до НАТО без попередньої згоди про Зарпінку. Та ціла будівля — читачко в коментарях англо-мовної преси — може захитатися, коли б канцлер Аденауер втратив вплив на свою коаліцію і свій парламент.

Австрія і Німеччина сперечаються за громадянство

Відень. — Між урядами Австрії і Західної Німеччини виник спір у справі громадянства колишніх австрійських громадян, які стали німецькими громадянами після прилучення Австрії до Німеччини в березні 1938 року. Австрійський суд видав закордон, згідно з яким всі ті австрійці автоматично вертаються до свого колишнього громадянства. Однак німецький суд, вирішуючи спір, однієї колишньої австрійки, створив двогромадянство.

В СВІТІ

● Західно-німецький канцлер Аденауер мусів затриматися на ніч у Парижі, бо з огляду на погану погоду були відняті всі літаки. Наступного дня, в середу, 8 листопада, він прилетів до Врмені, безпосередньо з летища поблизу Ольденбургу, де відбувався похорон президента західнонімецького парламенту Ейхенштерна, що помер внаслідок під час перебування Аденауера в США.

● Король Норман, Гримальді Вір Вікам, поставив у незручну ситуацію З'єднані Держави, висловивши бажання прибути до цієї країни з відвідинами — а своїми двома жінками. За традицією Норману король має не тільки право, а й обов'язок мати дві дружини, але 212 точка імперіального закону з 1952 року забороняє „двох осіб, які не поймаються, виконують політичну практику або проп'ягу т. зв. полігамію на практиці“. Коли б навіть зробили винятком для короля Нормана — побоюються непрямого інциденту. Тому князь вів делікатних дипломатичних заходів, щоб король залишив одну жінку в Європі.

● У Лондоні існує право, згідно з яким кожний може на власний ризик вискочити до автобусу, де тільки йому сподобається. Робітник Томас Тейлор подивився на це право перед судом в Нюкестлі, де кондуктор хотів викинути його з автобусу за те, що він вискочив до нього, користаючись з моменту, коли — через вуличний рух — автобус затримався в невідповідному місці. Але суддя признав пасажиром Нюкестлі, мовляв, має власні права і права Лондону його не зобов'язують.

● Американський генерал Роберт Ітон публічно оголосив в турецькій пресі висловлювання з приводу того, що чотири підлеглі йому американські летуни збили під час гри в м'яча на вулиці турецький прапор і потоптали його. Генерал назвав таку поведінку „жалюгідною“ і перепросив уряд. Чотири американські перебувають в турецькій в'язниці.

● Івані Саммерлат, дружина другого секретаря американської амбасад в Москві, яку совєтський уряд визнав „небезпечною особою“, виїхала вже з Москви через Гельсінкі, Стокгольм і Лондон до Вашингтону. Вона заявила, що вона, будучи робітницею і політикою, після того, як її і ще одну американку підступно заманили до якогось робітничого клубу й там арештували за спробу фотографувати дітей на вулиці Москви. П чоловіка Вашингтон відкликав і він виїхав разом з дружиною.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати надіслані матеріали.

Адреса: "СВОВОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОЛІТИКА В СВІТЛІ ВИБОРІВ

У попередніх коментарях на поставлену в заголовку тему ми стверджували, що закордонно-політичні аргументи в кампанії перед останніми виборами грали тільки другорядну роль, або й цілком її не грали. Проблемою виборів були внутрішні і, можна б сказати, індивідуальні справи подвійних кандидатів. А проте, кінцевий вислід виборів має і відповідне закордонно-політичне значення.

З перемогою демократів та здобуттям ними контролю в обидвох Палатах Конгресу мусить наступити й відповідна реорганізація існуючих конгресових комісій, що в працях Конгресу грають головну роль. Перебравши контроль Конгресу, демократи переберуть і провід тих комісій, як для внутрішніх, так і для закордонних справ, і поведуть їх згідно зі своєю платформою. Чи можна сподіватися тут якихсь рішальних змін? За всіма фактичними даними, відповісти на це не можна було б лише заперечливо. Жадних рішальних змін не можна сподіватися у закордонно-політичній діяльності з тої простої причини, що ця політика вже від довгого часу є обов'язковою, чи — як дехто її називав — національною. Як за часів попередньої демократичної адміністрації, так і за теперішньої республіканської, члени обидвох партій мають голос у закордонних справах і спільно закордонну політику планують та контролюють, хоч веде її республіканський уряд.

Вислід останніх виборів усе ж таки дозволяє на деякі припущення і в закордонно-політичних справах. Вибори в першу чергу до деякої міри „дигладили“ майже ізоляційно-правий республіканський настрій і майже соціалістично-ліній демократичний. Практично це значить, що „середня дорога“ закордонної політики президента Айзенгауера, сформульована поняттями „через силу до миру“, дістала в обличчя деяких підтримку й буде скріплена практично, а в деяких ділянках, зокрема в закордонній торгівлі, адміністрація Айзенгауера готова дістати тепер ще більш вільну руку, ніж мала її досі.

У внутрішніх справах вислід останніх виборів матиме менше більший вплив і значення. Правда, перед і під час виборів не було і в цій політичній діяльності таких аргументів, що могли б заповідати рішальні зміни, і якщо деякі зміни можуть бути, то радше під кутком наступних президентських виборів.

Промовистам мільйон політичних настроїв та своєрідним політичним барометром є біржа. Вона дуже вразлива не тільки на кон'юнктуру політичних змін, але й на можливість таких змін. Щеля останніх виборів біржа хвилювалась майже так само, як підрахунок гололів, і в кінцевому результаті цілий ряд факторів „підкопав“ аргументи з цього робота. А саме, що з демократичною опозицією в Конгресі біржа сполучається „зв'язкою“ Каліфорнія проти Республіканського Конгресу міг бути більш вразливий на політику республіканського уряду та президента Айзенгауера в справі збалансування бюджету. В цьому відношенні республіканський Конгрес упродовж останніх двох років не без успіху пробував здійснювати акробатичну штуку: збалансувати бюджет при різноманітних зменшенні податків.

Щеля останніх виборів та при демократичній контролі Конгресу, ця проблема стоїтиме вже більше під знаком внутрішніх президентських виборів. Звичайно, обидвом партіям залежить на тому, щоб уже тепер здобути відповідні аргументи і заперечити собі перемогу у виборках президента в 1956-му році. А чим можна здобути виборів більше, як „політичними“ для нього? Такі „політичні“ демократичний Конгрес буде схильний признавати тим легше, що за їх есенціальні труднощі для державного бюджету був би відповідальний республіканський уряд. Отже можна б спекти підарунок дві печені: здобути собі популярність та прискорити клопоту партійному конкурентові.

Коти мова про закордонні справи, з жалем треба відмітити, що в останніх виборах втрапило кілька нападів на цю тему з боку прямих противників народу, між ними й український. До тих втрат треба зарахувати в першу чергу „определенна Керстена, що перепав у виборках до Конгресу і ставити Висконсин, конгресмена Фрэнк Е. Вабі з Лінкольна сенатора Фергюсона з Мішигана. Проте, згадані три законодавці, які перепали при останніх виборках, далеко не єдині, що інтересувалися долею повнолітніх народів та есенціальні труднощі для державного бюджету був би відповідальний республіканський уряд. Отже можна б спекти підарунок дві печені: здобути собі популярність та прискорити клопоту партійному конкурентові.

Коти мова про закордонні справи, з жалем треба відмітити, що в останніх виборах втрапило кілька нападів на цю тему з боку прямих противників народу, між ними й український. До тих втрат треба зарахувати в першу чергу „определенна Керстена, що перепав у виборках до Конгресу і ставити Висконсин, конгресмена Фрэнк Е. Вабі з Лінкольна сенатора Фергюсона з Мішигана. Проте, згадані три законодавці, які перепали при останніх виборках, далеко не єдині, що інтересувалися долею повнолітніх народів та есенціальні труднощі для державного бюджету був би відповідальний республіканський уряд. Отже можна б спекти підарунок дві печені: здобути собі популярність та прискорити клопоту партійному конкурентові.

Василь Мудрий

ОСНОВОПОЛОЖИНИ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ

(З нагоди 80-ліття НТШ)

Наукове Товариство ім. Тараса Шевченка святкує в цьому році 80-ліття свого існування. Ювілейний рік тривав від 11 грудня 1953 р. до 11 грудня 1954 р. З тієї нагоди варто ще раз пригадати дощ із слатерного минулого цього наукового українського осередку, що довгі часи єдиний репрезентував гідно українську науку.

Перед заснуванням НТШ української науки так неможливо було. Були українські вчені, що публікували свої праці в мовах російській, польській, німецькій та французькій, але не в українській. Потребу свого власного українського наукового осередку відчували дуже всі українські інтелектуальні патріоти по всій українській землі. Тому не дивно, що НТШ заснували спільними силами східні й західні українці. Як на засновників, так згодом і на розбудову товариства жертвували поважні суми громадські діячі з Великої України і з Галичини. Назово найважливіших з-поміж них: Єлисавета з Скоропадських Милорадовича, Олександр Кониський, Дмитро Пилицький, Михайло Жученко, о. Степан Качала, Михайло Димет — при засновниках, Василь Семиренко (сто тисяч карбованців) на закупку домі НТШ, Євген Чикаленко (63 тисяч карб.) на „Академічний Дім“ (інтернат для студентів високих шкіл), колишній адвокат Т. Дембицький — цільний земельний маєток село Велелуя у сільському повіті на наукову працю НТШ.

З літературного Т-ва перетворилося НТШ в 1892 р. в чисто наукову установу. Воно створило не тільки український науковий осередок, але й українську наукову мову та факхову наукову номенклатуру, без якої не могла б розвинути українська наука.

Першим головою НТШ був д-р Корнілий Сущевський. Головою Товариства обрано Дмитра Тимчасового Комітету для заснування був нестриманий галицький діяч о. Степан Качала, один з фундаторів не тільки НТШ, але й фундатор великої буря його імені в Тернополі для українських учнів середніх шкіл. Першим головою Товариства, оформленого в чисто наукову установу був Олександр Варшавський, видавець „Голосів Вісників“. Другим головою був проф. Михайло Грушевський (від 1897-1914 року), що від катедри української історії в Львівському університеті. Він був не тільки великим ученим, але й великим організатором і громадським діячем. Він належав разом із Іваном Франком до співзасновників Української Національно-Демократичної Партії в грудні 1899 р. Під проводом М. Грушевського НТШ розрослося в величезну наукову установу, що підлягало до висот тодішньої Академії Наук. По його уступленні в становища голови виконував деякий час обов'язки голови його заступник д-р Степан Топішанський. По ньому був його наступником д-р Василь Шурат,

черговими головами були д-р Кирило Студинський, д-р Володимир Левіцький і д-р Іван Раковський. Для потреб своїх видань НТШ мало свою велику друкарню і переплетню. Науковим органом Т-ва були „Записки Наукового Т-ва ім. Шевченка“ і наукові збірники секцій. Крім того, Т-во видавало наукові книги, літературні журнали, наукові підручники, збірні видання творів Шевченка та інших класиків українського письменства, мали та різного роду інформаційні видання. Від 1873 р. по кінець липня 1938 р. НТШ видавало: 591 том своїх „Записок“ і „Наукових Збірників“ поодиноких наукових секцій; 345 наукових книжок, 2 мапи, 2 наукові підручники, один атлас, 103 томи літературних журналів, 95 літературних видань у формі книжок і 35 інформаційних видань. Разом дає це 1169 томів різних наукових видань і науково-літературних українських класиків. Між ними виданнями були і словники: Уманця „Російсько-український словар“ (4 томи) і д-ра Костя Левицького „Правничий Словар“. З українських літературних класиків НТШ видавало науково, крім поштів творів Т. Шевченка, ще твори Ю. Федьковича, Степана Руданського й „Енеїду“ І. Котляревського.

Наукове Т-во ім. Шевченка переходило і важкі хвилини в часі першої світової війни, в часі українсько-польської війни і за Польщі. Були часи, коли прибутки з його діяльності, земельної майна Велелуї, з власної книгарні, з друкарні та з переплетні не вистачали навіть на покриття адміністративних видатків. У таких випадках допомагали Т-ву в його видавничій діяльності фінансово імі українські центральні установи як банків, кооперативні установи та деякі приватні підприємства. По націоналізації 1930 р. Т-ву відібрана польськими урядовими чиновниками друкарня і переплетня, книжковий магазин і повсякденні його витрати на підтримку діяльності. Але, у часі українсько-польської війни, за нормалізації польського уряду виключували НТШ від 1938 р. по 12 тисяч золотих річної дотації на наукові потреби. У порівнянні з тим, що НТШ дісталося на наукові цілі з державних і українських фондів за Австрії, польська дотація була крапллю з літрової пляшки. Але, не зважаючи на те, НТШ встигло видати за польських часів понад пів сотні томів своїх наукових публікацій.

Наукове Т-во ім. Шевченка мало ще свій музей і величезну власну бібліотеку. Сама бібліотека вимагала не тільки великого приміщення, але й поважних засобів на її утримання. По ліквідації Т-ва, тайного Українського Університету у Львові в 1925 році, НТШ стало власником університетського цим університетом Хемічної Лабораторії.

На зразок НТШ засновано в Києві у 1907 р. Українське Наукове Товариство. Засновниками його були громадські

діячі, які досі співпрацювали з львівським НТШ. У 1918 р. в Києві відкрив тодішній український уряд Українську Академію Наук. Вільна українська наука розвивалася у ній не тільки десятиліття. Потім приїшли важкі часи для неї, бо комуністи поновили й українську науку. НТШ у Львові стало знов наїтиповішим осередком вільної української науки аж до другої світової війни.

Остання війна принесла НТШ багато зла. Большевики його зліквідували і все його майно влучило до Філі Академії Наук УРСР у Львові. За німецької окупації не вдалося відновити НТШ. Щодо на еміграції відновили НТШ дієсні його члени разом з останнім його головою д-р Іваном Раковським. Стали це 30 березня 1947 р. в Мюнхені у Ваварі. Скоро потім заснували НТШ у ЗДА, в Канаді та в Австралії. Пер-

шим головою НТШ в ЗДА був д-р М. Чубатий, а другим досі є д-р Роман Смаль-Остодський. Американське НТШ набуло власний дім, що має назву „Дім Української Культури“.

Завдання і роль НТШ тепер величезні. Воно має репрезентувати вільну українську науку. Зокрема „роль НТШ у ЗДА є дуже важливою і відповідальною. Во вільно при допомозі української незалежної та вільної науки можна побороти всі псевдонаукові, зокрема російські протукраїнські теорії, що баламутять амеріканську прихильну опінію і шкідять українству. Гідно та совісно поставлена українська наука під славетною фірмою НТШ в ЗДА виправдає себе напевно так, як виправдала в минулому. Щоб це сталося, воно потребує загальної української моральної і матеріальної підтримки.

Юрій Таркович

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗКЛАД В СРСР

Московські пропагандисти при кожній нагоді повторюють самопохвалу про виконання й перевиконання різних планів. Вони оперують при цьому жадної статистикою, бо жодна статистика за дні просто вбачається. Але рівночасно біля преси і радіо дуже часто, майже кожного дня, згадують про те, що в діяльності поставання товарів якось не дописує. Якщо перевернути бодай декілька чисел союветської преси, то в кожного читача мимоволі постає питання: А, взагалі, чого не бракує? Бракує всього.

Хронічна нестача товарів у державі є непомилливою ознакою економічного розкладу. Наведемо декілька ознак цього розкладу в царстві Малосова.

Радіо Москва з 8 жовтня п. р. виходило мимі успішним союветської видання, все ж призначається, що „запобігання на книжку ще далеко не задовольняється“. Мудрий пропагандист московського радіа знає причини цієї ситуації, бо говорить, що „будівництво нових і реконструкція наявних підприємств підприємств ведеться незадовільно“.

Газета „Правда“ з 5. 10. п. р. жаліється, що „фабрики промислових товарів широкого асортименту недостатньо торгівельним організаціям десятих, тисяч запланованих планів“. Костюми, 180.000 штук одягу і 245.000 телят заплановано, але не встигли випустити. Як конкретний факт, московська газета наводить приклад харківської фабрики ім. Тінякова, яка „не має торговельним організаціям чоловічих і жіночих зимових пальт, костюмів й штанив“.

Отже, якщо харківська фабрика задовольняє на теплі зимові пальт, то вони їх не можуть купити, бо цих речей нема в державних крамницях. А чому бракує зимового одягу джарз тепер, коли наближається зима? Відповідь дає ця сама газета, яка далі пише, що „харківська фабрика у вересні п. р. продукувала жіночі літні пальта“.

Цей типовий зразок плування хронічних нестач товарів і наслідки горезвісного „перевиробництва“ на основі нового переселення закону, так званого Акту Допомоги Військовим (РРА — 1953).

2) Майбутня праця ЗУАД-Комітету повинна бути ведена по виправдованій уже впровадженні лінії допомоги перш за все українській еміграції, а саме:

- а) шляхом переселення і поселення в країнах поселення,
 - б) шляхом правової охорони українських емігрантів у країнах теперішнього їх поселення, як теж допомоги виступи в економічне життя цих країн,
 - в) шляхом матеріальної допомоги всім тим, які, з уваги на стан здоров'я, вік, чи зовнішні обставини, цієї допомоги потребують.
- 3) У своїй майбутній праці ЗУАД-Комітет поставити головну увагу на розбудову Української Суспільної Служби, головую в таких видах:
- а) організація дитячих садків і літніх осель для дітей,
 - б) організація дому для

ЖИТТІВІ СПРАВИ

Передвиборча кампанія, яка велася незвичайно гостро за здобування політичними партіями таких стейтів, як Нью Йорк або Нью Джерсі, не перекреслила плями міста Нью Йорку щодо побудови нового акваріуму коштом 10,000,000 дол. Місце під цю будову задано було визначено в надморській розв'язці підміської оселі — на Коні Айленді. Газети вистіли попереднього тижня фотознімки, представляючи високих міських урядовців з лопатами в руках, що мають викопати там перші підвалини будови. При цій нагоді преса пригадала, що давніший акваріум був приміщений в ньюйоркському парку Баттері, на самому кінці Мангатуна. Його перенесли тимчасово до зоологічного парку в Бронкс, коли парк Баттері треба було використати на збудування дозоду до славного тепер підгороднього тунелю, що веде з Мангатуна до Брукліну, коли будували шлях для розселення великого міста на випадок необхідності.

Згадка про акваріум могла б бути мізерною справою, якщо не часи, в яких людство просліджує „небо й землю“ для підшукування нових способів прохачування, а при допомозі батископи опускається на найглибші морські глибини, щоб там знайти якісь засоби для прожитку. Ось з Ванкуверу, у канадській провінції Брітіш Колумбія, сповідають про перший з'їзд Міжнародної Північно-Тихоокеанської Рибної Комісії, на якому федеральний міністер рибальства, Джеймс Сінклер попередив делегатів, що харчові морські ресурси стануть колись ключем до перетворення людства.

Сінклер твердив, що вже тепер мільйони людей не відкидаються як слід і що пропорційно тільки землі частини поверхні землі може продукувати харчі. Море, твердив міністер, не може давати їжі, калачі, але це треба охоронити, бо воно не є невичерпне. З цих причин твориться міжнародні комісії для охорони рибного стану.

На Україні, очевидно, ситуація ще гірша. Недавно якийсь Матусів, що працює в київській лікарні, нарікав з листів до „Правди“, що „дещо не може йому наплатити, щоб не має шкряп. А галяшні його дітей не можна направити, бо дещо не мають гузи“.

Київська газета „Радянська Україна“ минулого місяця дуже нарікала, що у Дніпропетровську пральні відмовляються приймати білизну до прання, бо нема чим прати. Радіо Київ з 5. 10. п. р. передавало, що в Станіславській області був добрий урожай картоплі і її за планом зібрано. Завдавало б, що хоч картоплі не бракуватиме. Але Радіо Київ далі говорить, що „кращу картоплю здало державі, середня лишалася на насіння, а дрібну салосують на корм для худоби“. Про людину, живу істоту, якою так нібито пікується партія і кремльські володарі, не згадали навіть у зв'язку з картоплею. Навіть картопля є тільки для держави і... худоби.

Наслідки большевицького господарювання на Україні дійсно жалюгідні. Щоб обогатити зубожіння українського народу під московською окупацією, вистачить прочитати ту ж таки большевицьку пресу. Так, московська „Літературна Газета“ недавно описувала лиху долю української родини Ганни Пацюк з селища Корон, Чернівецької області. Ганна має на своєму утриманні четверо дітей. Найменшому сироті, Віті, не сповнилося й двох років. Донька Олександра цієї осені готувалася піти в школу. Її сестра Тоня закінчила вже четверту класу, а найстарший, Микола, залишився в п'ятому класі на другий рік. На всю родину, пише московська газета, є одна стара шинель з обірваними петлями і обшарпаними рукавами. Всього зimu ця лихенька одежина переходила з пліч на пліч: її носила вся родина, хоч семилітній Олесь вона була вже цілком завелика. Ця шинель добре знайома всім мешканцям селища: Цюранку Ганна послала дітей збирати, бо нема чого їсти. Одні йде в центр, інші — в Закопчя... Ось після довгої суперечки з хатні виходить з залікарнями очима Тоня (вона хотіла вчитися!), а руди — накритий шматком кошик. Вона бредє вулицями, стукс в двері: — Тіточко, дайте щонебудь... — 4,876,551 примірників.

Так пише московська „Літературна Газета“. Коментарі зайві. Краще не можна б було описати наслідки планування Москви на Україні.

5) Дирекційна Рада ЗУАД-Комітету стверджує, що ЗУАД-Комітет миг виконати до теперішніх своїх завдань завдання широким планом рішучих кроків нашої суспільства і зякляє знову ж усе наше патріотичне суспільство до співпраці.

(Кінець)

ДЕЯКІ ЧИСЛА ПРО АМЕРИКАНСЬКУ ПРЕСУ

Нью Йорк, Н. Й. — Деякі читачі української преси в ЗДА висловлюють невдоволення з наших часописів, коли порівнюють їх з англійськими виданнями. Для них подовго деякі числа про англійські магазини в ЗДА. „Лайф“ друкується в 5,615,075 примірників (не переписує число від січня до червня цього року), а за оголошенням цей журнал має цього року прибутків (від січня до вересня) 80,457,420 доларів. „Сатердей Евінг Пост“ друкувався в 4,597,987 примірників, а з оголошенням має 56,866,837 доларів. „Лейдс Товм Джернал“ — 4,876,551 примірників і 13,926,082 долари за оголошення; „Лук“ — 3,888,384 примірників і 17,434,814 доларів за оголошення; „Ньюзвік“ — 31,272,225 доларів за оголошення; „Тайм“ — 25,773,053 долари за оголошення; „Веттер Говінд Гарденс“ — 4,044,335 примірників і 17,692,714 долари за оголошення; „Т. е. д. Мін“ дає найбільш поширені магазини друкує „Вуменс Дей“ — 3,744,778 примірників, а найменше за оголошення має „Гул Гаскінс“ — 60 тільки... 10,389,564 долари. Чи можна робити порівняння чужомовних видань з нашими магазинами, друкуваними українською мовою? Нехай кожний читач відповість собі сам.

НАША ХАРИТАТИВНА АНЦІЯ

(Матеріали з річних нарад Дирекційної Ради ЗУАД)

(12)

Далі предсидник дав слово виконавчому директору, який виконав справу заплановану на дирекційній нараді Радиком відносно згаданого відомої допомоги літньому таборі СУМ. Д-р В. Галан пояснив справу, доводячи спростуванням самого дир. Радика, що він не відмовляв допомогти у харчів і готов і кожничасно був дати дову ж грошових фондів на цю ціль він не мав. Відповідаючи на запитання від СУМ у впрі справі та відповідей Екзекутивна на цей лист. Пані Лобочка подала від себе, що „об'єкту чула, як на зборах публічно дир. Радик заперечує, немовби він відмовився від СУМ допомогти, бо „це не українська організація“. Це чужа думка і дир. Радика не міг того сказати. Ствердження української еміграційної громади до дир. Радика наслідок позитивне.

Дирекційна Рада прийняла задоволення про справу до відомої й асесуванням виконавця, ствердивши, що це — громадський спосіб подолання нужди справ через наклепи у пресі. В кожній громадській справі треба перш за все відвідати до відповідальних органів відповідної організації.

В черговій між дискусією виступив із коротким промоу про працю Адміністрацію нового переселення закону РРА 1953 заступник Адміністрації цього закону п. Антін Микола. Він подав докладні про працю для нового переселення, докладні члени Дирекції повинні образ теж їх завадати.

Щеля відходу п. Миколи предсидник попросив члена Дирекційної Ради адвоката Романа Смука поділитися із Радою своїми уагами до суду до справи Петра Валькі-

ця, вояпробулого, який має недовіру у своїх документах. Адвокат Смука, як об'єкту Валькіця, подав подробиці про справу, як теж і відомості про створення окремого Комітету для охорони Валькіця. Ціль цього Комітету боронити не лише Валькіця, але теж і тих всіх, які мають подібні недовіри до документах. Всі ці люди живуть у страху, вони не мають довір'я і тому самі організували свій комітет, бо краше себе разом розуміють. В цій справі висловилося кілька членів дирекції.

Порушено ще справи дитячих садків, переселили пакети, інформації для преси, продажу дому в Парижі. В цих справах подавали висноження члени Екзекутиву, головний виконавчий директор.

Після скінчення дискусії, на пропозицію Романа Карбінюка, Дирекційна Рада висловила признання всім урядовцям за працю і прийняла та одобрива всі звіти. Окремо подав звіт в пресі Редакційної Комісії для виготовлення ювілейної книги ЗУАД Остан Тарнавський. Він подав, що книга виготовлена і потребує остаточного редакцій-

ного опрацювання для друку. Книга запланована на 320 сторінок, в ній подана історія постанови ЗУАД-Комітету за десять років. Вона буде багато ілюстрована. До редакційної Комісії належать: д-р Володимир Галан (голова), Остан Тарнавський (секретар), д-р Лука Минуга, д-р Матвій Стахів, ред. Іван Кедрич-Рудницький, ред. А. Драган і ред. Іван Керницький.

Відносно книги Дирекційна Рада уповноважила Екзекутиву викинути рішення про тираж і кошти друку.

Дирекційна Рада уповноважила також Екзекутиву перевести справу організації літніх осель і перебірки для цієї цілі військові бараки.

На закінчення Дирекційна Рада прийняла одностайно такі постанови:

- Вислухавши звіт Екзекутиву про працю ЗУАД-Комітету за минулий (літній) рік, Дирекційна Рада ЗУАД-Комітету стверджує:

1) Злучений Український Комітет, як визнана урядом самостійна українська американська харитативна устано-

ва, переведе теж акцію переселення на основі нового переселення закону, так званого Акту Допомоги Військовим (РРА — 1953).

2) Майбутня праця ЗУАД-Комітету повинна бути ведена по виправдованій уже впровадженні лінії допомоги перш за все українській еміграції, а саме:

- а) шляхом переселення і поселення в країнах поселення,
 - б) шляхом правової охорони українських емігрантів у країнах теперішнього їх поселення, як теж допомоги виступи в економічне життя цих країн,
 - в) шляхом матеріальної допомоги всім тим, які, з уваги на стан здоров'я, вік, чи зовнішні обставини, цієї допомоги потребують.
- 3) У своїй майбутній праці ЗУАД-Комітет поставити головну увагу на розбудову Української Суспільної Служби, головую в таких видах:
- а) організація дитячих садків і літніх осель для дітей,
 - б) організація дому для

старших віком українців,

а) пропаганда ідей Суспільної Служби та видання літератури з цієї діяльності.

4) Дирекційна Рада ЗУАД-Комітету звертається до загально українського американського громадянства з гарячим закликком фінансово підтримати гуманітарну діяльність ЗУАД-Комітету, що діє на користь всьому українському суспільству, у формі:

- а) членських вкладок, ампелюючи при тому до всіх ставати членами ЗУАД-Комітету, чи до дієвими (організацій), чи спомого а з о члени (окремі особи),
- б) з о ж е р т, головую ювілейного датку з нагоди десятиріччя існування ЗУАД-Комітету,
- в) переведення збірок Коляди і Писанки у всіх громадах, де скупуються українське населення,
- г) зворотні кошти переселення всіми тим, які прибули заходами ЗУАД-Комітету і дотепер ще не повер-

